

מסכת ברכות

פרק מאימתי

ב-א הקדמה:

מתניתין:

המשנה הראשונה מבארת את הזמן הראוי למצוות קריאת שמע בערבית, מאימתי הוא מתחיל, ועד מתי הוא נמשך:

מאימתי קורין (2) את שמע בערבית?

אימתי מתחיל זמן המצוה של קריאת שמע של ערבית? —

משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן. כהנים שהיו טמאים, וטבלו לטהרתם לפני

אמר הכתוב בפרשת "שמע" [דברים ו ז]:

"והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, ושננתם לבניך, ודברת בם.

בשבתך בביתך, ובלכתך בדרך, ובשכבך, ובקומך".

מכאן למדו, שמצוה לקרוא את פרשת "שמע" פעמיים ביום, (1) 'בשכבך' בערב, 'ובקומך' בבקר.

חולק בזה, ונקט שק"ש תלויה בזמן שכיבה, ולא בלילה. ובסוגית הגמרא נרחיב.

2. הריטב"א [ריש מגילה] מפרש שמסכת ברכות פותחת בלשון "קורין" את שמע, ואילו מסכת מגילה פותחת בלשון מגילה "נקראת", לפי שבקריאת המגילה, לכתחילה אחד קורא ומוציא אחרים ידי חובתן. אבל בקריאת שמע — כל אחד חייב לקרוא בפיו, ואין אחד מהם מוציאם, ואפילו בציבור, לכן נאמר בה לשון "קורין", שמשמעותו כולם קורין בפייהם.

והגר"א ב"שנות אליהו" דייק כך מהמשנה הבאה, הפותחת בלשון יחיד, "בשחר מברך", בעוד שהמשנה כאן נוקטת לשון רבים, "מאימתי קורין", לפי ששם מדובר לגבי ברכות קריאת שמע, שבהן היחיד מוציא את הרבים, ואילו כאן, לגבי קריאת שמע, כל אחד צריך לקרוא לבדו, ולכן נאמר "קורין".

אולם ראה בטורי אבן [שם] שביאר לשון "נקראת" באופן אחר. ואמנם מסקנתו בשאגת אריה [ו] שאילם יוצא ידי חובת ק"ש בשמיעה

1. להלן [כא א] נחלקו האמוראים אם מצוות קריאת שמע היא מדאורייתא, ומקורה מהפסוק זה, או שהמצוה היא מדרבנן, ורק אסמכוה אקרא.

והרמב"ם [בסהמ"צ עשה י ובמנין המצוות ריש הל' ק"ש] מנה את ק"ש בבקר ובערב כמצוה אחת, ומדברי הרמב"ן [סוף שרש ט] משמע שהן שתי מצוות.

והשאגת אריה [יב] כתב, שלכן שנינו [כ א] שהיא מצוה עשה שהזמן גרמא, אף שהיא נוהגת גם ביום וגם בלילה [וראה מג"א ולבושי שרד נח ז, ולהלן ג א הערה 4].

ולהלן נברר אם זמן ק"ש תלוי בשעת "שכיבה", או ב"לילה". ולכאורה, המחלוקת תלויה בשאלה הזאת, האם הן מצוות "יום" ו"לילה", או שהן מצוה אחת שיש לה שני זמנים ביום לקיום, ונפקא מינה לקרוא בשעת ביה"ש, שלגבי זמן תחילת ה"לילה" הוא ספק, אך לא לגבי "זמן שכיבה" זה דבר התלוי במציאות.

והרשב"א הביא מירושלמי, שביה"ש נחשב ספק גם לק"ש. וכבר העיר הגר"א שהבבלי